

8.	Later
Leeftijdsgroep	4-8 jaar
Kerdoel	Deze les levert een bijdrage aan kerndoel 3: de leerlingen leren omgaan met tijd in alledaagse situaties.
Leerstofonderdeel	3.1_2, niveau 4 De begrippen om gebeurtenissen te ordenen kennen: toen, laat, later, eerder.
Doel van de les	De leerlingen leren dat het begrip later de tijd aangeeft ná dit moment.
Benodigdheden	<ul style="list-style-type: none"> - Verhaal (bijlage 1) - Knip foto's uit een tijdschrift van een jong en ouder meisje, een jongen, moeder, vader, opa, oma. De afbeeldingen zijn niet per se nodig, maar kunnen het verhaal wel ondersteunen.
Korte samenvatting	De leerlingen leren aan de hand van een verhaal begrippen als laat, te laat, later, eerder.
Organisatie	Klassikaal.
Activiteiten	<p>Introductie: Vertel de leerlingen dat je een verhaal gaat vertellen over een meisje dat hulp nodig heeft bij het zoeken van haar kleurpotloden en aan iedereen in huis gaat vragen maar niemand heeft tijd voor haar. Ze zeggen allemaal 'kom later maar terug, nu even niet!' Vraag de leerlingen of ze dat ook wel eens mee maken en laat enkele leerlingen even vertellen over hun ervaring. Benadruk de tijdsbegrippen. Vraag bv. 'als je een ijsje wil, wat zeggen je ouders dan?' 'Krijg je dan meteen een ijsje of...'</p> <p>Kern: Vertel het verhaal (zie bijlage 1). Stel tussendoor vragen als 'wanneer mocht het meisje terug komen om hulp te krijgen? Had ze eerder moeten komen? Was de hulp te laat?' <i>Laat de vragen afhangen van de reacties. Probeer de begrippen uit te leggen of laat ze door de juiste context van het verhaal en de herhaling betekenis krijgen.</i></p> <p>Verwerking: Vraag de groep waar het verhaal over ging. Laat de leerlingen door je vraagstelling oefenen met het actief gebruiken van de tijdsbegrippen.</p> <p>Afsluiting: Vertel wat de leerlingen in de volgende les gaan leren.</p>
Aandachtspunten	De begrippen zijn relatief en dat kan verwarrend zijn. Het is lastig om de tijdsbegrippen zonder context te oefenen. Laat deze begrippen vooral veel gebruiken in de dagelijkse

communicatie, vraag er regelmatig naar en gebruik ze in andere lessen, verhalen en liedjes.

Differentiatie

Makkelijker:

- Kort het verhaal in en gebruik alleen het begrip 'later'
- Passief taalgebruik stimuleren door alleen het verhaal te vertellen en niet een actieve oefening tijdens de verwerking
- Ondersteun deze leerlingen in elk geval met visuele plaatjes en eventueel pictogrammen. In dat geval kun je in de verwerking hier nog wel gebruik van maken door in chronologische volgorde plaatje voor plaatje door te nemen en het begrip 'later' oefenen

Moeilijker:

- Stel vragen als 'wie ging ze eerder om hulp vragen papa of mama?'
- Laat enkele leerlingen vertellen over ervaringen met te laat komen.

Vervolgactiviteiten

- Vertel versjes over tijdsbegrippen, bijvoorbeeld 'Vriendjes, vandaag en morgen...later als ik groot ben' van A. Hoogstad en H. Kuiper
- Oefen de begrippen bij het bespreken van het weer of bij dagritme kaarten (wat hebben we eerder gedaan, wat doen we later)
- Gebruik de tijdsbegrippen gedurende de schooldag en stel hierover vragen aan de leerlingen, bijvoorbeeld als we nu naar buiten gaan voor de pauze, zijn we dan te vroeg of te laat

Software

- Kijk op google voor foto's, bv. op deze link [familiefoto's - Google zoeken](#) of [foto's van kinderen en volwassenen - Google zoeken](#)

Later.....

Imme wilde graag een mooie tekening gaan maken. Ze hoefde niet naar school vandaag want het was zaterdag. Ze pakte een blaadje uit de la en zocht haar doos met kleurpotloden. 'Wat raar die had ze toch gisteren nog gebruikt?' 'Waar had ze de potloden gelaten? Misschien had haar zus ze geleend'. Imme liep naar de slaapkamer van haar grote zus Sophie. Ze klopte op de deur want Sophie wilde nooit gestoord worden. 'Sophie, heb jij mijn kleurpotloden?' riep ze hard. Sophie stak haar hoofd om de deur. Ze had een koptelefoon op. 'Nee, schreeuwde ze, nu niet, kom later maar terug'. Imme mocht niet naar binnen. 'Nou, dan zal Sophie ze wel niet hebben' dacht Imme en ze liep naar de zolder waar haar grote broer Niels een slaapkamer had. Hij zat natuurlijk weer achter zijn computer spelletjes te doen. 'Heb jij mijn kleurpotloden gezien?' vroeg Imme. 'Wat moet ik nou met kleurpotloden zus' riep Niels lachend. 'Kun je me helpen zoeken asjeblijft!' Imme keek hem aan met haar liefste lachje, maar Niels gromde 'Nee later misschien, ik moet eerst mijn spelletje afmaken'.

Hè, dat was vervelend. Als hij straks eindelijk klaar was op zijn computer dan was het vast al te laat om nog een tekening te maken, want ze moest 's middags met mama naar de tandarts'.

'Misschien kon mama haar helpen?' Ze rende naar beneden. Mama was bezig met het schilderen van een kastje. 'Nee lieverd' zei mama, 'je ziet toch dat ik bezig ben en mijn handen zitten onder de verf, ik weet niet waar jij je spullen laat, ga maar zoeken. Als je ze niet kan vinden zal ik je later wel helpen, nu even niet'. 'Niemand kan me helpen, nou.. ik ga zélf wel weer zoeken', dacht Imme en ze ging terug naar haar kamer en haalde alle kasten leeg, maar niks, geen kleurpotlood te vinden. Zouden ze misschien in de garage liggen, daar had ze gisteren nog met haar buurmeisje een grote poes getekend. In de gang kwam ze opa tegen. 'Opa kunt u mij helpen zoeken naar de doos met kleurpotloden?'. 'Nee lieve kind, nu even niet, misschien later, ik moet even een boodschap doen voor je vader, vraag oma maar die is net uit de auto gestapt'. Imme rende naar de deur en ja hoor daar stond oma met een grote bos bloemen. 'Ha kleine Imme van me, wat zeg je? Je kleurpotloden? Nee, sorry, ik moet eerst de bloemen in het water gaan zetten, later misschien?

'Niemand heeft tijd voor me', dacht Imme boos en ze liep naar de garage. Papa duwde net de fiets de garage uit. 'Kun jij me helpen zoeken papa, ik ben mijn kleurpotloden kwijt en ik denk dat ze in de garage liggen'. 'Later Imme, ik heb het héél druk, ik moet Niels zijn fiets maken, zijn band is lek en anders kan hij maandag niet naar school fietsen'.

Imme zuchtte, 'wat een gedoe is dit, iedereen is druk!' Ze begon wild te zoeken in de garage. Eerst haalde ze alle laatjes uit de lage kast en toen ze boven op de hoge kast wilde zoeken, kon ze er niet bij. Ze schoof een tafel naar de kast, zette een stoel op de tafel en klom er boven op. De stoel wankelde, ze greep de kast beet en toen vielen er een heleboel spullen uit. Met een grote bons viel ze van de stoel op de tafel en toen op de grond. Alle spullen uit de kast lagen om haar heen. Het was een enorme puinhoop. Van alle kanten kwam de familie aanrennen: opa die net in de auto had willen stappen, mama met haar verfhandsen, papa met een band om zijn nek, Sophie met koptelefoon en Niels. Ze stonden allemaal om haar heen en riepen 'Wat is hier gebeurd?' Gelukkig had Imme niets gebroken, alleen haar knie was flink geschaafd en er kwam een dikke bult op haar voorhoofd. 'Lieverd, waarom heb je me niet eerder geroepen, wat een puinhoop is het hier!'

'Iedereen zei, nee Imme, later, nu even niet, straks en nu zijn jullie te laat!'

'Nee, nee, zei papa lachend, gelukkig gaat het goed met je en wacht eens even....' Hij bukte en pakte iets onder de tafel. 'Wat vinden we hier?'

Ja hoor, daar was de doos met kleurpotloden. Imme kon weer lachen en iedereen lachte met haar mee.